

Prólogo

LUIS CAPARRÓS ESPERANTE

A combinación das dúas palabras que forman o título das xornadas que aquí se recollen, lingua e cidade, avivará en calquera lector non especialista suxestións mixtas e non sempre previsibles. Quero pensar que dependerá, máis que da súa situación social e xeográfica, da súa resistencia activa e lúcida á comodidade dos tópicos.

O tópico máis vello e persistente procura máis ben a asociación de lingua galega e medio rural. Asociación exclusiva, atención. Non importa que a realidade desminta esta imaxe, que máis que debuxar unha realidade social agocha un obxectivo social nada inocente. O galego, recluso no ámbito familiar dos avós e da aldea, asociado unicamente a gaitas e a celtismo folclórico, sería axeitada materia museística, algo bonito e inútil, cultura castrexa propia para ser encerrada entre vitrinas no fantasmagórico Castro da Cultura que se constrúe nestes días sobre Compostela.

A universidade, pola súa propia vocación crítica, non pode aceptar este estado de cousas e moito menos contribuír á consumación desa imaxe nada inocente. Non somos os universitarios como aqueles clérigos medievais que falaban en latín. Usamos naturalmente o inglés –o latín actual– cando hai que falar nun congreso internacional, do mesmo modo que pasamos ao español cando imos a Buenos Aires ou Málaga, mais a ningún científico galego lle resulta absurdo discutir sobre microbioloxía mariña na súa lingua natural. Esa é palabra clave. Natural.

A universidade actual esfórzase por romper os muros imaxinarios que a afastan da cidade no seu sentido máis amplo, pois hoxe a cultura máis viva e dinámica nace e se desenvolve no medio urbano, e tan urbano é A Laracha como A Coruña, Fene como Sada ou Ferrol. Ninguén ten que aprender os nosos mozos como comentar en galego o último festival de Vilar de Mouros ou as dificultades do dereito procesual. Como é natural.

O que non é natural, o que fire a nosa sensibilidade é que haxa aínda estudantes galegofalantes, que foron galegofalantes durante o ensino medio, que optan polo español cando chegan ás aulas universitarias. Sabemos que esta situación está a mudar, mais aínda queda moito traballo por diante. Agora hai que dicilo: tampouco é natural a tendencia histórica á marxinalización da lingua galega, como non o é a inversión desa tendencia. Ou acaso son naturais as causas da pobreza en África, a deforestación da Amazonia ou o dominio mundial do inglés?

Xurxo Souto desmontou nestas xornadas, coa súa viveza habitual e coa forza dos feitos, o tópico persistente da castelanización da cidade da Coruña. Outro tanto podería dicirse, e díxose, do caso de Ferrol. Non hai espazo aquí para confrontacións ou divisións interesadas. Tan patrimonio noso é a torre de Hércules como o galego. A lingua, afortunadamente, é tan plural como os seus falantes e necesita do apoio de todos, sen exclusións. A Universidade da Coruña quer estar en primeira liña nesa defensa, grazas moi especialmente ao Servizo de Normalización Lingüística da Universidade da Coruña, con Goretti Sanmartín Rei á fronte. Desde a reactivación deste servizo, hai agora dous anos escasos, levamos percorrido moito treito. Aprobouse un Regulamento de usos da lingua galega na Universidade da Coruña, estamos a traballar nun plano de normalización lingüística, realizáronse estas primeiras xornadas que agora presentamos e imos xa pola segunda edición do premio Luísa Villalta a iniciativas normalizadoras. Mais nada podería facernos sentir máis orgullosos que escoitar o galego como lingua natural no día a día dos docentes, do persoal de administración e dos estudantes.